

nak játszva és mindig megbocsátok. Szeretném, ha ember- és költőtársaim kivételesen követnék az én példámat: mihelyst talentumnak kellett megismernem Balázs Bélát, vállaltam őt barátsággal és penitenciázzással."

Ezek a mondatok is az ennek az évnek márciusában írott Ady-ajánlás érzelmi hitelét igazolják.

FICZAY DÉNES

ADY ENDRE LEVELEZŐLAPJA HALMÁGYI SAMUHOZ

1916-ban Dicsőszentmártonban, a kaszinóban élénk vita folyt Adyról és költészetéről. A vitakozás hevében az egyik helybeli orvos, Szócs Mózés dr. azt mondotta: „Isten őrizze, hogy a fiam ebből tanuljon költészetet.”

A vitakozók közül Halmágyi Samu tanár és ismert költő¹ cikksorozatot írt Ady védelmében a Vármegyei Hirlapban. Az akkori kolozsvári sajtóban is élénk vita indult Halmágyi cikkei nyomán Adyról. Halmágyi később cikkeit különnyomatban is kiadta.² E meleghangú — könyvészeti szempontból meglehetősen ritka — méltatás egy példányát a szerző elküldte a költőnek. Ady a csúcsai kastélyt ábrázoló levelezőlapon válaszolt.³

Igen tisztelt Uram, bocsásson meg, hogy elkésve köszönöm levelét s írását. A legdrágább megértés és magyarázat az öné, mert velem és általam cselekedtetni. Még csak negyed-órákra kelhetek ki az ágyból. (Képzeld, a lábaimat reuma támadta meg.) Mihelyt írhatok, hosszabban írok. Szeretettel és üdvözlettel az öné: Ady Endre.

(Postabélyeg kelte: Csúcsa, 1916. febr. 22.)

Címzés: Halmágyi Samunak

Dicsőszentmárton

FICZAY DÉNES

TOLNAI LAJOS LEVELE AZ ARADI KÖLCSEY EGYESÜLETHEZ

Az 1881-ben alapított Kölcsey Egyesület a szokásos felolvasó délutánjaira az akkori legismertebb írókat hívta meg. Így felolvasott Jókai, Csiky Gergely és meghívták Mikszáthot is. Tolnai Lajost 1888-ban hívták meg. Válaszlevelét Antolik Károlyhoz, az Egyesület titkárához írta. Érdekessége a levélnek: Tolnai időszerű témaválasztása, és véleménye Falk Miksáról. Ugyanakkor adaléka a levél Tolnai életrajzának is, aki akkoriban előadókörutak tiszteletdíjából szeretett volna megélni.

Azt, hogy valóban megtartotta-e az előadást, még nem sikerült kiderítenem.

A levél eredetije 1947 óta tulajdonomban.

Mélyen tisztelt titkár Úr!

Neugebauer László író-társam és barátom szíves volt Tekintetességed becses levelét nekem átadni, azzal a kéréssel, hogy a kérdésekre én válaszoljak.

Két módot gondol a titkár úr a dolog megoldásának alkalmas eszközül: vagy a rendes ciklusba való beosztást egy tétellel, vagy egészen külön cím alatti felolvasási estélyt bővebb programmal.

Én az utóbbit választom, ha szabad.

Szeretnék egy felolvasást tartani a *Magyar publicisztika jelenéről* Dr. Falk Miksa hatalmas tehetségét jellemezve *különösebben*, e mély tekintetű férfiúról mondva el oly korrajzi és irodalomtörténeti adatokat, melyeknek felolvasása egy jó órát kétségkívül igénybe venne.

¹ Halmágyiról; Dézsr—VÁNYI: Magyar irodalmi lexikon, 333.

² Ady Endre magyarsága és -magyarossága. Dicsőszentmárton, 1916.

³ Halmágyi Samu 1937 óta Aradon él. Szíves engedelmevel közlöm ezt a költő levélről stílusára jellemző adalékot. A levelezőlap előzményeit is tőle tudom.

És szeretnék egy szabad előadást tartani drámaköltészetünk legújabb irányairól, összehasonlítva a külfölddel.

Egy teljes órát ez is elvenne.

Közbül lehetne ének, vagy zene.

Ami az ügy anyagi oldalát illeti: arra már kevesebbet mondhatok. Rendezni kellene a felolvasási estélyt, mint Egerven és Szabadkán nevem alatt, s a mi a költségek levonása után marad: az a tiszteletdíj.

Mekkora lenne a beléptídj: én igazán arra se tudok reflektálni, de gondolom 1 frt. ülő és 50 kr. álló jegy mellett meg lehetne indítani a mozgalmat. Hogy a felolvasás mely napon tartassék: azt merőben a Kölcsey egyletre kell bizzam, csak annyit kérnék ki, hogy *február 20-án innen* pár nappal, mert azon túl már köteleességek várnak reám.

Nagyon lekötelezne mélyen tisztelt titkár úr, ha becses válaszával mentől előbb kegyeskednék megörvendeztetni.

Igaz tiszteletem kifejezése mellett vagyok a titkár úrnak s a Kölcsey egyesületnek

Budapest, 1888. jan. 25.

alázatos szolgája

Tisztviselő telep

Dr. Tolnai Lajos

Rezső tér 6. szám.

H. FEKETE PÉTER

ARANY JÁNOS BIRTOKVÁSÁRLÁSA

Arany Jánosnak, kit a hírnév és a dicsőség nem vetköztetett ki természetes, születésadta egyszerűségéből, puritán gondolkozásából, talán egyetlen vágya volt, mint *Epilógus*ában írja is, hogy élete jutalmául nyerjen egy kis „független nyugalmat”, hogy legyen egy kis „csendes fészke”, melyben családjával együtt tölthessen „munkás, vidám öregséget”. Ez a vágya Aranynak nemcsak a magyar ember általános természetéből folyó volt, melynek folytán a saját portáján szeret lakni, akármilyen kicsi és egyszerű is az, hanem táplálkozott abból a fiatalkori emlékből is, mikor 1850-ben szülővárosa piacterén a saját házában éltetett boldog családi körben. Igaz, hogy két évig sem volt itt a maga gazdája, de akkor sem adta el házát, mikor Nagy József ment tanárnak, mert arra számított, hogy egyszer csak mégis hazaköltözhessen, és imádásig szeretett leánya mellett élni. 1864-ben eladja ugyan e házat, de csak azért, hogy leánya lakása szomszédságában vegyen másikat, ki már akkor Széll Kálmán református lelkész felesége, hogy még otthon is közelebb lehessen hozzá. E terve azonban nem vált valóra. Juliskája egy év múlva meghal, s ezzel a legfőbb vonzóerő is megszűnik, mely Aranyt hazahívja.

Eladott háza árát Arany gondosan kívánta elhelyezni addig is, míg azt otthona megteremtésére felhasználhatja. Befekteti azt, földet vásárol. E vásárlás adatairól, mely ugyan Aranynak legegényibb magán ügye, de azért az irodalomtörténelmet is érdekelheti, a családban fennmaradt eredeti iratok és levelek alapján adom a következő ismertetést, megjegyezvén, hogy a szóban forgó birtokügyekkel Ercsey Sándor is foglalkozik *Arany János éltéből* című művében (177—184. l.).

Az 1864. évi szept. 20-án Pesten kelt adás-vételi szerződés szerint Arany János és felesége Ercsey Juliánna és Ercsey János sályi lakos megvásárolták Geyer Rudolf és neje Geyer Annától mint tényleges birtokosoktól Fleischl Dániel és neje Porges Zsuzsánna még telekkönyvi tulajdonosok hozzájárulásával az anthi (Bihar m) hitel telekkönyv 183. lapján bejegyzett 395 (1630 négyszögöles) hold és 237 négyszögölnyi földbirtoknak $\frac{2}{4}$ részét 18 000 oszt. értékű forintért, olyan formán, hogy abból 138 katasztrális hold és 600 négyszögöl Arany Jánost és Ercsey Juliánát egyenlő mértékben illeti, 59 hold és 318 $\frac{1}{2}$ négyszögöl pedig Ercsey Jánost. A vételárból azonnal kifizettek 6400 forintot, s kötelezték magukat, hogy a fennmaradt vételárból 4400 forintot 1864. november 1-én, 3630 forintot 1865. nov. 1-én, 3630 forintot 1866. nov. 1-én fognak kifizetni, addig 11 630 Ft. Fleischl Dániel és neje javára jelzálogilag bekebelezetetik. Vevők azonkívül jogot nyernek arra is, hogy — mivel a megvett birtokrész az anti határban az 1859. évben történt úrbéri rendezés és tagosítás óta el van különítve a másik két közös birtokosétól, — a megvett birtokot felmérés alapján egy, a saját nevükre nyitandó külön telekkönyvi lapra kebelezetethessék át. Az így megvett birtokot Geyer Rudolf és neje kötelesek legkésőbb 1864. szept. 29-ig felméretni, s ha nem lenne meg az a terület, a mennyit eladták, a vételár arányában visszafizetnek a vevőknek a vételárból.